

Самусь Тетяна Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

БЕЗПЕКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогодні система професійної освіти постала перед викликами спричиненими збройною агресією російської федерації проти України. У першу чергу актуальності набрало питання організації безпечного освітнього середовища для здобувачів освіти та викладачів, що зумовлює потребу в трансформації освітнього процесу на період дії воєнного стану. Зрозуміло, що в таких умовах організація освітнього процесу безпосередньо залежить від безпекової ситуації у кожному окремому населеному пункті, зоні його розташування. Саме тому, рішення про відновлення діяльності закладу освіти та режиму його роботи ухвалюють місцеві органи влади та військові адміністрації, які призначають комісії з їх обстеження на предмет готовності до організації освітнього процесу та створення безпечних умов для всіх його учасників [1].

Наразі Кабінетом Міністрів України ухвалено Концепцію безпеки закладів освіти (розпорядження КМУ від 07.04.2023 р. № 301-р) метою якої є створення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти, організація безпечного освітнього середовища, зокрема в умовах воєнного стану [2]. Серед основних чинників, що обумовлюють низький рівень безпеки закладів освіти та організації безпечного освітнього середовища в Україні, даною Концепцією визначено:

– недостатню кількість об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту закладів освіти;

– низький рівень відповідності об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту закладів освіти вимогам щодо обладнання таких об'єктів (відповідною кількістю евакуаційних виходів, водопостачанням, водовідведенням, вентиляцією, обігрівом, освітленням, засобами зв'язку та Інтернету, засобами надання медичної допомоги, а також засобами доступу для маломобільних груп населення);

– низький рівень пожежної та техногенної безпеки закладів освіти;

– відсутність встановленого порядку організації охорони закладів освіти, зокрема із залученням органів поліції охорони (із встановленням комплексу тривожної сигналізації) з підключенням до пунктів централізованого спостереження, відеонагляду та реагування;

– неготовність учасників освітнього процесу до дій в умовах надзвичайних ситуацій, бойових дій;

– відсутність у працівників закладів освіти навичок надання домедичної допомоги, забезпечення психологічної підтримки здобувачів освіти;

– обмежений доступ до послуг із охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу під час навчання й роботи з урахуванням впливу військової агресії на їх психічне здоров'я.

Враховуючи основні принципи безпечного освітнього середовища (домінування життя, регіональної специфіки, комплексності оцінки небезпек (ризиків), міні-макса, максимальної ефективності), завдання та шляхи, спрямовані на розв'язання означених проблем визначених у Концепції, досвід організації освітнього процесу закладів освіти Сумської області, рекомендації й роз'яснення надані Міністерством освіти і науки України щодо підготовки закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану, – можна визначити основну систему заходів для закладів освіти з метою створення безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану. Так, для створення середовища, сприятливого для фізичного здоров'я здобувачів освіти доцільно:

- облаштувати безпечний простір у закладі освіти (укриття, запасні виходи);
- провести інформативні заходи щодо мінної безпеки (з залученням працівників ДСНС);
- розробити шляхи евакуації здобувачів освіти, викладачів, обслуговуючого персоналу;
- визначити алгоритм дій викладачів та здобувачів закладу освіти під час евакуації;
- провести тренування здобувачів освіти та викладачів щодо їх дій під час повітряних тривог, евакуації, перебування у сховищі/укритті;
- викладацькому колективу пройти навчання з надання першої невідкладної медичної допомоги здобувачам освіти;
- визначити та відпрацювати алгоритм комунікації з батьками у разі ймовірних надзвичайних ситуацій;
- розробити адаптаційні заходи для здобувачів освіти із числа внутрішньо переміщених осіб за участі практичного психолога з метою адаптації у новому середовищі та запобіганню прояву булінгу;
- передбачити можливість організації освітнього процесу за різними формами здобуття освіти (за необхідності викладачам пройти курси підвищення кваліфікації);
- забезпечити можливість використання електронних журналів та декілька онлайн-платформ для забезпечення освітнього процесу за умови дистанційного навчання.
- пройти викладачам тренінги у практичного психолога щодо роботи зі здобувачами освіти в умовах стресу та посттравматичного стресового розладу;
- забезпечити рівень пожежної та електробезпеки;

З метою створення комфортного психологічного середовища можна рекомендувати здійснювати наступні заходи:

- проводити заходи щодо недопущення всіх видів насильства (булінгу) : психолого-педагогічні семінари, залучення практичного психолога для

вирішення складних ситуацій, співпраця з батьками, різноманітні виховні заходи для поліпшення взаємодії здобувачів освіти;

- проводити роз'яснювальну роботу щодо безпеки в Інтернеті в умовах воєнного часу з метою фільтрації шкідливого контенту;

- Проведення інструктування учасників освітнього процесу та персоналу школи з питань безпеки життєдіяльності.

Необхідно також звернути увагу на такий аспект в умовах війни як волонтерство. На фоні позитивного ставлення суспільства є реалії сучасного життя, які вимагають роз'яснень здобувачам освіти щодо безпеки та шахрайських дій з боку злочинників. Тож, доцільно проводити роботу зі здобувачами освіти щодо безпеки волонтерства та уміння розпізнавати шахрайські дії.

Список використаної літератури

1. Освіта України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник. К.: 2022. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/education-of-ukraine_2022.pdf (дата звернення: 30.10.2023).

2. Концепція безпеки закладів освіти : розпорядження КМУ від 07.04.2023 р. № 301-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.10.2023).